

Vår ref.: JH-03
Nannestad 07.06.2012

Til
Justisdepartementet
Politiavdelingen
Postboks 8005 dep
0030 Oslo

Deres ref: 201205477- /PHV

Høringsuttalelse - NOU 2012:14 Rapport fra 22. juli-kommisjonen

Innledning

Norges Metallsilhuettforbund (heretter NMF), av Justisdepartementet godkjent skytterforbund, ønsker med dette å komme med en uttalelse til NOU 2012:14, Rapport fra 22. Juli-kommisjonen, slik justis og beredskapsdepartementet inviterer til. Vi oppfatter det som et svært positivt tiltak at denne rapporten er lagt ut på høring. NMF er glade for og støtter og applauder denne avgjørelsen. For vår del, som en organisasjon som organiserer sportsskyting med bruk av sportsvåpen er det i hovedsak kapittel 17 og konklusjonene i kapittel 19 vi ønsker å fokusere på. På grunn av rapportens detaljrikhet blir også svaret og våre kommentaren noe langt.

Generelt

Vårt inntrykk er et rapporten er rimelig uttømmende og grundig. Arbeidet kommisjonen har nedlagt er formidabelt slik det er presentert, og det er satt fokus på svært mange viktige punkter, som vi som samfunn og nasjon bør ta lærdom av. Spesielt i forhold til beredskapssituasjoner og utfordringene i å løse og reagere korrekt på voldsomme terrorhandlinger eller tilsvarende. Men, som skytterorganisasjon biter vi oss også merke i at det i kapittel 17 fremsettes en del påstander som er svært feilaktige eller fremstilles som litt underlige. Håpet er da at dette kun gjelder kapittel 17, og ikke er et gjennomgående trekk ved rapporten. Kommisjonens forslag om å forby halvautomatiske våpen (selvledende skytevåpen) er bare et av 31 punkter, og ikke viktig nok til å bli nevnt i rapportens innledning, anbefalingen er for oss, i tillegg til begrunnelsene, også noe uklare. Ønsker man å forby nye erverv av halvautomatiske våpen, eller ønsker man å også inndra de mange hundrede tusen våpen av denne typen som er lovlig ervervet av skyttere frem til nå? Dette bare noen av de mange spørsmålene som melder seg ved en eventuell innføring av et forbud. Vi finner det også litt merkelig at man i kapittel 17 fokuserer så sterkt på kriminalitet av den typen man vanligvis forbinder med gjeng/vinnings kriminalitet og vold i relasjoner, når utgangspunktet noe så annerledes som politisk motivert terrorisme. For oss ser det ikke naturlig ut, i denne sammenheng å blande sammen de tragiske drap som skjer i affekt, og de voldshandlinger som utføres med vinningsøyemed hvor våpen nyttes. Kommisjonens mandat inneholdt blant annet:

"Hensikten med kommisjonens arbeid er å foreta en gjennomgang og evaluering for å trekke lærdom fra hendelsene med sikte på at det norske samfunnet skal kunne stå best mulig rustet til å avverge og møte eventuelle fremtidige angrep, samtidig som en tar vare på sentrale verdier i det norske samfunnet som åpenhet og demokrati." NOU 2012:14

Anslaget 22/7 var utført av en kaldt beregnende person, som brukte lang tid på å forberede sin handling. Dette grundig dokumentert av kommisjonen i rapportens kapittel 15. Morderen var og er ikke en kriminell person som sådan, ei heller en ustabil person som reagerte voldsomt med det vedkommende hadde for hånden. NMF kan ikke tro, eller se det sannsynliggjort, at et forbud mot enkelte våpentyper ville ha hindret terroreren. Kanskje ville det endret utfallet i en eller annen retning, om terroristen hadde valgt annen redskap eller metode for å nå sitt motbydelige mål, men det kan aldri bli annet en spekulasjon. Det vi som skytterorganisasjon med sikkerhet kan si, er at et forbud vil påvirke de svært mange lovlige brukerne av sportsvåpen som har jakt og skyting som en del av sin livsutfoldelse.

Kapittel 17 - Utvalgte punkter

17.2 Skytevåpen: utbredelse og kontroll

Dette punktet åpner med den generelle opplysningen at: *”Skytevåpen blir hyppig brukt som en del av alvorlig kriminalitet og i terrorhandlinger.”*

Dette er nok en sann påstand, sett i verdenssammenheng, men i forhold til norske forhold blir den litt underlig når kommisjonen selv dokumenterer at av alle drap de siste 10 årene er det brukt skytevåpen i kun 23,7 % av tilfellene. Konklusjonen må derfor være: Skytevåpen brukes i liten grad til drap i Norge. Videre er det ikke angitt noe forhold over hvorvidt det er snakk om lovlige ervervede skytevåpen misbrukt av registrert eier, eller om våpen anskaffet på illegalt vis er brukt. Tilgjengelig statistisk materiale på dette punkt kan tyde på at de faktisk er større sjanse for å bli skutt og drept av en person som ikke er registrert våpeneier en det motsatte. Det blir da vanskelig å bruke kommisjonens tallmateriale til å begrunne hvorfor det er hensiktsmessig å innføre innstramminger i lovverket ovenfor de lovlige våpeneierne i landet. Som skytterorganisasjon oppleves denne innledningen som upresis, og basert på svært mye syning – et klart lavere nivå av etterrettelighet en det resten av rapporten gir inntrykk av.

Vi er smertelig klare over at drapsmannen 22/7 benyttet seg av våpen som var anskaffet vi de legale kanaler. Våpen som er tillatt til sivilt erverv og det finnes mange av i Norge. Som kommisjonen selv sier:

”Gjerningsmannen anskaffet seg disse på lovlig vis. Det er derfor naturlig å spørre om samfunnets barrierer på dette området fungerte, og om de er tilstrekkelige” (NOU 2012:14 s 396).

NMF finner det på ingen måte urimelig at man har tatt tak i dette, men deler ikke utvalgets konklusjon. Ikke minst fordi vi vanskelig kan være enige med noen av premissene lagt til grunn for denne. I avsnittet som tar for seg svikten og de kritiske manglene ved det nåværende våpenregistrert (behørig bearbeidet i våpenlovutvalgets forslag til ny våpenlov NOU 2011:19) legges blant annet dette til grunn slik:

”Et hjelpemiddel til å avverge terrorisme og vold er å ha god kontroll med hvem som kan inneha skytevåpen, og en oversikt over hvem som til enhver tid har dette. Vi vet også at noen typer skytevåpen er mer brukt i terrorangrep, og kunnskap om hvilke typer våpen som er tiltatt, er derfor også viktig for å avverge de mest alvorlige voldshandlingene.” (NOU 2012:14 s 397).

Vi mener at det er viktig å ha en form for regulering i lovs form for sivilt våpeneierskap og et godt og fungerende våpenregister, for å ha kontroll over de lovlige ervervede våpen. Et slikt register kan bidra til å redusere det lille svinnet fra legalt ervervede våpen ut i de grå og

svarte markeder, spesielt ved dødsbo. Videre fungerer registeret og tillatelsessystemet på en adekvat måte til å luke ut eventuelle søkere som ikke bør få innvilget erverv av skytevåpen. Men at det skulle bidra til å avverge terrorisme virker litt underlig. Morderen fra Utøya var faktisk registrert på riktig måte, og i henhold til gjeldende lov slik det fremgår av rapporten. Dette stanset ham ikke, og det er lite i rapporten som tyder på at vedkommende ville ha blitt hindret i å kjøpe de benyttede våpen om våpenregisteret hadde vært oppdatert og forbedret. Videre, om denne muligheten til å kjøpe våpen hadde vært stengt, er det vår forståelse at det neppe ville hindret et annet angrep med en annen dødelig redskap og metodikk 22/7 (slik som bomben i regjeringskvartellet er et talende eksempel på). Det er nok også riktig at noen typer skytevåpen, basert på sine egenskaper, hvorav mulighet for å avfyre mange skudd uten mye omladning er en viktig en, er benyttet i alvorlige terror og voldshandlinger. Men det kan virke som om man igjen legger den tanken til grunn at våpen benyttet til slikt er anskaffet via legale kanaler, er problemet. Man henviser til "Nokas ranet" i 2004, men der ble det benyttet våpen stjålet fra blant annet forsvaret, og det er også normen når man ser på de beslag som blir gjort i kriminelle miljøer. Det er våpen som er anskaffet illegalt, og som dermed ikke ville ha blitt fanget opp av et forbud.

Om halvautomatiske våpen ikke hadde vært tillatt ervervet tidligere, ville det ikke hindret terroristen å skaffe seg våpen illegalt, eller som tidligere nevnt å gjennomføre sine handlinger med andre redskap. Et forbud mot halvautomatiske våpen vil kun føre til at et nytt terrorangrep ikke vil bli utført med slike våpen ervervet via legale kanaler, ikke hindre angrepet. For de anslagsvis 47000 registrerte (Tall fra kommisjonens rapport) sportsskytterne i Norge vil derimot et forbud føre til restriksjoner i deres helt lovlige hobbyaktiviteter. Og slik vi tolker tall materiellet, uten særlig innvirkning på drap eller voldshandlinger. I følge en artikkel hos NRK rett etter 22/7-11¹ har innstramningen i våpenloven der ført til at det selges færre legale våpen. Uten at det nevnes noe om reduksjon i salg av illegale våpen, eller at dette har hatt noen signifikant påvirkning i forhold til vold og drap².

Når det gjelder punktet rundt våpenregisterets funksjon i forhold til å påvirke misbruk av våpen viser kommisjonen selv til forskning på området: "*Forskning har imidlertid argumentert for at det ikke nødvendigvis er en sammenheng mellom antall våpen i et samfunn og antall drap. Langt de fleste som eier våpen i Norge, er lovlidige mennesker.*" NOU 201:14 s 397) med henvisning til blant annet undersøkelsen: "*Would banning firearms reduce murder and suicide?*" av Don B. Kates og Gary Mauser i Harvard Journal of Law and Public Policy, vol. 30, 2007

Videre nevner kommisjonen at samlervåpen er å betrakte som en potensiell trussel. Det finner vi litt merkelig, i den grad at det eneste eksemplet på dette som nevnes, er en episode hvor et våpen, ervervet på samling ble brukt til å skyte varselskudd i en leilighet i Oslo. Episoden har vært mye omtalt i media – og kommisjonen påpeker selv at denne samlerlisensen vedkommende kjendis hadde var ureglementer.³ Videre er det ingenting som tyder på at det var våpenets beskaffenhet som gjorde at det ble brukt til varselskuddene. De kunne like gjerne ha blitt avfyrt med et vanlig ikke halvautomatisk jaktvåpen om det hadde vært tilgjengelig. Utover denne episoden kjenner ikke NMF til noen andre episoder hvor våpen fra lovlig ervervede samlinger, halv – eller helautomatiske har blitt benyttet til kriminalitet eller andre voldshandlinger.

¹ <http://www.nrk.no/nyheter/1.7781189> - 06.09.2012

² http://en.wikipedia.org/wiki/Crime_in_Sweden - 06.09.2012

³

«Våpenskandale avdekket politirot», BA 31. juli 2007.

<http://www.ba.no/nyheter/krim/article2903074.ece> (lesedato: 14. mai 2012).

Kommisjonen legger også mye vekt på at halvautomatiske våpen kan konverteres til helautomatiske våpen. Altså fra å avfyre ett skudd med et avtrekk, til å kunne avfyre flere skudd med et avtrekk. Fokuset på dette forkommer oss som merkelig i all den tid drapene på utøya ble utført av våpen som ikke var modifisert slik, og vi heller ikke ser at en slik konvertering av legale våpen har blitt misbrukt i noen voldssaker. Kripas statistikk over drap de siste 10 årene henviser til at av 171 drap, ble 10 utført med Maskingevær/pistol – altså helautomatisk våpen. Dette er neppe våpen som er kjøpt legalt og konvertert til helautomatisk funksjon, men våpen som enten er stjålet / utlevert fra forsvar/politi, smuglet inne eller stammer fra krigen i Norge 1940-1945. Kort bør man vel i denne sammenheng at helautomatisk ild, kun er en funksjon som egner seg i enkelte stridsituasjoner for trente soldater. Selv i førstegangstjenesten er det slik at de absolutt fleste avgitte skudd av soldatene er enkeltvis og ikke i byger (automatild) med forsvarets tjenestevåpen. Til slutt er det også viktig å påpeke at det kommisjonen skriver om konvertering er upresist og også direkte feil:

”Det finnes en rekke filmer på Internett som illustrerer hvordan rimelig ekstrautstyr kan omgjøre halvautomatiske våpen godkjent i Norge til helautomatiske våpen. Med slikt utstyr kan for eksempel en pistol som blir solgt på en ordinær sportshandel i Norge, omgjøres til å bli En helautomatisk maskinpistol. Slike anskaffelser registreres ikke, og modifikasjoner er heller ikke forbudt.”

Den siste påstanden er dirkete feil, da det i våpenloven er forbudt å endre et våpens karakter uten tillatelse fra politimesteren. Videre er påstanden om at det finnes magasiner som gjør om våpen til helautomatisk helt feil. Og selv om det er riktig at alle halvautomatiske våpen kan bygges om til illegale helautomatiske skytevåpen, så er det sjeldent hensiktsmessig, eller driftsikkert. Kripas, som godkjenner halvautomatiske rifler har også det at det er vanskelig å konvertere, som et av sine kriterier for godkjenning av slike våpen.

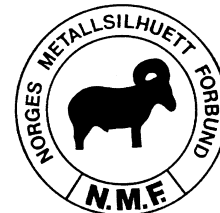
Kommisjonen greier vider ut sitt syn om våpenregisterets betydning i sin oppsummering, og kommer frem til følgende punkter som vi leger å kommentere i lys av rapporten.

- *Et velfungerende våpenregister er en forutsetning for å forstå risikonivået i samfunnet og for å sikre kontroll med hvem som er og kan være i besittelse av våpen.*

NMF er enig at dette punktet, og henviser også til våpenlovutvalgets betraktninger rundt dette. Men vi ser det slik at selv et velfungerende register vil ha liten påvirkning i kriminalitet og svært liten innvirkning i forhold til potensielle terror aksjoner.

- *Det bør være tidsbegrensinger på våpenkort, slik at man etter en periode igjen sjekker om vilkårene er til stede. Det bør gjennomføres en større gjennomgang av straffesaksregister og våpenregister og deretter iverksettes relevante tiltak som inndragning av våpenkort og beslag av våpen.*

Det er ønskelig at politiet blir bevilget de nødvendige ressurser til å følge opp eksisterende våpenlov. Det er ikke gitt at det hjelper å endre loven.

- *Det bør etableres et forbud mot anskaffelse av halvautomatiske våpen og våpendeler som kan gjøre vanlige skytevåpen om til halvautomatiske våpen. Halvautomatiske våpen har lite med norsk jakttradisjon å gjøre og representerer en økt risiko for alvorlige kriminelle handlinger.*

NMF støtter forslaget om at det bør gjøres forbudt å anskaffe våpendeler som enkelt konverterer halvautomatiske våpen til å kunne avgi helautomatisk ild. Men et forbud mot halvautomatiske våpen vil berøre ti tusener av sportsskyttere og en god del jegere som benytter seg av halvautomatiske jaktvåpen. Påstanden om at halvautomatiske våpen har lite i norsk jakttradisjon å gjøre får stå for kommisjonens egen regning. Den stemmer ikke med den erfaring vi har gjort oss. Visepresidenten i NMF har som et eksempel, arvet en halvautomatisk hagle av sin bestefar, som kjøpte våpenet nytt på 1930 tallet. (En belgisk produsert Browning FN Auto 5 – modell pr 1905) Er ikke 80 års bruk på jakt etter hare i Nordtrøndelag en del av norsk jakttradisjon? Nå er dette muligens et personlig unntak, men verdt å nevne.

For sportsskyttere vil et forbud mot halvautomatiske våpen legge død mesteparten av pistolskyting innen og utenlands, inkludert idretter vi har flere olympiske deltagere i, og grener vi det finnes norske europamestere i. Det norske forsvaret approberte for øvrig sitt første halvautomatiske våpen, colts pistol modell 1911, i året 1914, så det finnes en svært snart 100 år lang tradisjon for skyteidrett, militært og sivilt med halvautomatiske våpen.

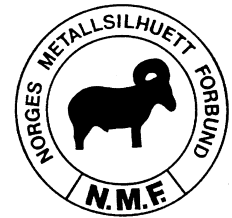
- *Ordningen med å tillate betydelige private våpensamlinger bør vurderes i lys av den samfunnsmessige risiko disse innebærer. Det bør vurderes forbud mot samlinger av operative våpen i privat eie, eventuelt innføres strengere krav til inspeksjon og kontroll med samlerlisens.*

NMF ser ikke at kommisjonen på noen måte i sin rapport har grunnlagt denne delen av forslaget, eller gitt eksempler på at samling i samråd med myndighetene har vært en sikkerhetsrisiko.

- *I de senere år er det blitt gitt våpenamnesti to ganger, i henholdsvis 2003–2004 og i 2008. Til sammen om lag 43 000 skytevåpen er innlevert. Regjeringen har bestemt at det kun skal være amnesti ved behov. Vårt syn er at omfanget av våpen er så stort og oversikten så mangelfull at ordningen med våpenamnesti bør videreføres som et viktig bidrag i å rydde opp i hvem som har og bør ha våpen i landet.*

NMF støtter amnesti tanken, og ønsker at dette blir en permanent ordning, slik at man innlever illegale våpen når de dukker opp til myndighetene, uten å måtte risikere straffeforfølgning. Men vi kan ikke se at dette tiltaket skal hindre mulige fremtidige terroranslag.

Vår konklusjon er at vi ikke finner det sannsynliggjort at en strengere regulering, et forbud mot enkelte våpentyper, eller skytevåpen generelt ville kunne ha noen reel gunstig effekt for borgernes sikkerhet i vårt samfunn. Det vil muligens endre noen forutsetninger og metoder for de få, men ramme de mange, også i denne sammenheng uskyldige, skytterne. Kommisjonens forslag virker også lite gjennomtenkt i forhold til eventuelle praktiske løsninger for å få effektivt et slikt forbud, og hva det egentlig er tiltenkt å dekke. Det som kan virke som en mer hensiktsmessig ordning er en form for tillatelses system hvor man setter strengere kriterier en det er pr i dag for erverv av enkelte typer konkurransevåpen (Spesifikt halvautomatiske sportsrifler med mulighet for stor magasinkapasitet) og en form for registrering av hvem som kan kjøpe og inneha magasiner med plass til mer en 10 skudd for rifle og mer en 20 skudd for pistol. Jfr. NOU

2011:14, forslag til ny våpenlov. En gjennomgang av halvautomatiske rifler tillatt til jakt er også ønskelig. Et forbud vil ramme langt flere en det vil gagne, om det i det hele tatt har en effekt.

Avslutningsvis

Å skrive et høringsvar, skal være et formelt og demokratisk kontaktsystem mellom myndighetene, interesseorganisasjoner, grupperinger og borgerne. En enkel om av og til byråkratisert oppgave. I etterkant av de ufattelige hendelsene 22/7 er det å skrive et høringsvar til rapporten noe som er blitt mer personlig, mer vanskelig. Det ufattelige har preget landet vi bor i, og det blir nesten umulig å forholde seg til en sak uten å bli personlig preget. Samfunnsdebatten preges av dette, 22. juli kommisjonens rapport preges av dette og også vårt svar må bli personlig preget. Det blir vanskelig å føre en prinsipp sak når man ikke sitter med alle svarene, når en i ledelsen av vårt forbund har undervist en av ungdommene som ble drept med et skytevåpen på utøya og samtidig skal motsi en anbefaling fra et offentlig utvalg. For oss, som skyttere er det naturlig å se på den glede, sosiale omgang og livskvalitet skyttersporten har gitt oss. Skyttersaken har stått sterkt i Norge siden 1880 tallet, og da som nå brukte man i stor grad de mest moderne og oppdaterte skytevåpen som var tilgjengelig for sport og idrett. Det blir ikke riktig at en gal mans verk skal ramme så mange andre, i form av forbud. Lovbrytere vil fortsatt bryte loven, med viten og vilje for å oppnå sine mål. Det er også forståelig for oss, at det flertall i befolkningen som ikke har førstehåndskunnskap om, og et forhold til skytevåpen, vil kunne for at det å forby dem vil bidra til økt sikkerhet. Men det vil også hindre så mye. Så da blir rammen et rent verdispørsmål. Vil et forbud mot det som nå er lovlige halvautomatiske våpen, skape nok hindringer for en illgjerningsmann eller kvinne til at det er verdt prisen de lovlydige skytterne må betale? Vel et forbud redde liv, som ellers ville gått tapt? Hvordan vil det være å ha forfattet dette dokumentet om det en gang i fremtiden blir benyttet et lovlig ervervet våpen av halvautomatisk mekanisme til nok et massedrap?

NOU 2012:14 bruker tar Statsminister Stoltenberg ord om at vi skal møte terroren med mer åpenhet og mer demokrati. Vi skal ikke kues, og vi skal være frie til å dyrke våre egne interesser, meninger, guder, filosofier og gjøremål. Vi kan ikke forby oss inn i sikkerhet, selv om etterpåklokskapen er fristende å ty til. Vi kan ikke hindre lovbrud ved å forby det å bryte loven.

Norges Metallsilhuett forbund støtter ikke 22/7 juli kommisjonens i at det å forby halvautomatiske skytevåpen vil gi en positiv samfunnsmessig effekt. De oppgitte begrunnelsene er delvis feilaktige, noe er direkte feil og noen av dem bærer preg av at de er skrevet av mennesker som ikke er skyttere og eiere av sportsvåpen. Vi håper at demokratiet ikke lar seg lede av ønsket om hurtige og enkle løsninger i etterspillet av terroren, men at vi finner de gyldne middelveier som er grunnsteinene i vår nasjon, og vårt samfunn.

Med vennlig hilsen

Jostein Hassel
NMF – Visepresident

Nikolay Mustaparta
NMF – President